

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Христова Тасевска,
преподавател в катедра „Психология“ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
на дисертационен труд *„Психично благополучие, религиозност и копинг стратегии“*,
относно процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор по
психология“, Професионално направление: 3.2. „Психология“ (Обща психология)

Докторант: Мария Цвяткова Иванова

Научен ръководител: проф. д-р Румяна Божинова

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е в обем от общо 170 страници и съдържа увод, три глави, изводи, обобщения и изводи, заключение, литература и приложение.

Текстът съдържа 28 таблици, а в списъка с библиографията са описани 143 източника на английски език и 17 заглавия на български език. Използваната литература е цитирана коректно.

Оценката на Мария Иванова за състоянието на решаването на научноприложния проблем относно психичното благополучие, религиозността и копинг стратегиите е адекватна, базирана на нейното аналитично проучване на научната литература и актуалната практика.

Методиката на изследването е правилно избрана и добре обоснована. Представената за обсъждане дисертация прави впечатление на завършен научен труд, компетентно разработен както в теоретичен, така и в емпиричен план.

В текста е представен модел за изследване на взаимовръзката между: (1) „религиозните“ копинг стратегии и „общите“ стратегии при религиозните лица; (2) различните копинг стратегии и психичното благополучие и (3) вътрешна и външна религиозност (ориентации в рамките на религиозността) и психично благополучие, което придава на дисертационния труд допълнителна ценност.

II. ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приносите на дисертационния труд на Мария Иванова могат да се обобщят в две групи:

A. Научни приноси

1. Направен е теоретичен анализ на водещи теории и научни конструкти по темите за психичното благополучие, религиозността и копинг стратегиите за справяне със стреса.

2. Въведени са и са обосновани специфичните особености на религиозната ориентация и религиозния копинг, които са изградени и/или допълнени с нови интерпретации и връзки.

3. Аналитично представени са моделите на зависимост между религиозната ориентация и психичното благополучие от една страна, копинг стратегиите и психичното благополучие от втора страна и религиозният копинг и психическото благополучие от трета страна, които презентират двупосочна връзка между стратегиите за справяне и религиозността или нерелигиозността на субекта. Моделите дават възможност да се проследи влиянието на вътрешна (интернална) ориентация върху както върху религиозната ориентация, така и върху психичното благополучие.

4. Проблемът за връзката между психичното благополучие, копинг и религиозност е разгледан чрез прилагането на системния подход, вместо обичайното линейно проследяване на корелатите, в релацията „причина-следствие“.

Б. Приложни приноси

1. Интерпретацията на зависимостта между общото ниво на психично благополучие при религиозни и нерелигиозни лица дава възможност за операционализиране на подходи за разпознаване на общите тенденции и различия в прилаганите копинг стратегии.

2. Проведеното емпирично изследване на дименсиите на психическото благополучие при религиозни лица в паралел с интринталната и екстерналната религиозност е от полза за идентифициране на ефективността на копинг при справяне със стрес от религиозни общности и разработване на ефективни мерки за подкрепа от страна на психолози и други специалисти.

3. Предложеният дисертационен труд базиран на теорията за психичното благополучие, религиозността и копинга е в помощ на професионалистите да регулират представата за религиозността, в контекста на значението на активните и ангажирани по своя характер религиозни стратегии като Духовна подкрепа и Вероучително осмисляне, Религиозна активност.

Характеристика на естеството и достоверността на материала

Научните приноси на Мария Иванова са базирани на адекватен теоретичен материал, творчески осмислен от автора и на коректно конструирано, проведено и анализирано емпирично изследване. Приносите са логично следствие от представения теоретичен текст и получените на емпирично равнище резултати. За осигуряване

достоверност на изследваните параметри са използвани адекватни статистически процедури.

Налице е съответствие между представения дисертационен труд и автореферата по обем и съдържание. В своята цялост авторефератът отразява логиката и съдържанието на дисертационния труд.

Характер на приносите

Представеният за обсъждане текст дава основание приносите на автора да се определят като обогатяване на съществуващи знания и приложение на научни постижения в практиката, с реализиран ефект в конкретна социална среда.

Авторското участие в получаването на приносите в дисертационния труд и на публикациите по него

Приносите в дисертационния труд и публикациите по него са изцяло авторски, чуждите идеи са отразени чрез позовавания на конкретни автори и техните произведения.

III. КРИТИЧНИ ОЦЕНКИ, ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към представения за обсъждане труд нямам критични бележки по същество. Бих отправила някои редакционни и стилистични препоръки. Те обаче не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Основният извод, който може да се направи е, че трудът притежава необходимата научна значимост. Като цяло съдържанието показва, че докторантът Мария Иванова е в състояние да осъществява самостоятелна научна и практикоприложна дейност.

Приемам дисертационния труд на Мария Цвяткова Иванова на тема „Психично благополучие, религиозност и копинг стратегии“ за завършен и предлагам на членовете на нучното жури да се даде ход на процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор по психология“, Професионално направление: 3.2. „Психология“ (Обща психология)

15.02. 2021 г.
Велико Търново

Член на научно жури: (п)
(проф. д-р Даниела Тасевска)